

rei

égről,

61

ai akaratképzésnek en mechanizmusait egy nehezen szüle- győzőbb, mint a túl- ozott. Am az aka- való ilyen részvé- árukban meg kell rsadalmi szerveze- közjogi és polgá- urkat, jogállásukban kat kell kapniuk t, hogy ha a társa- vánt és a társadal- pcsolódó szerepük gyakorlását vállal- ne rosszállás, ha- s kísérje a politi- részéről. Ez össze- ányzatok működé- tikájával is: egy szervezetekkel ki- politikai rendszer et horizontálisan zok között kapcs- kormányzati rend- kadály egyedül az törvény legyen a politika toleran- s bele kell tartoz- ogy kiszámítható t éljenek az embe- ell, ha jogszerűen szellemében cse- r bántódás nem g akkor sem, ha amit tesznek, és yezik például egy an az előterjesztő kár még a szán-

l, a népfrontban z egyesülésről, az il milyen keveset átlagember. Nem éget a baráti kör, g, és hol kezdő- szervezet. A laki- hová sorolható? tető? A nyugati záltak róla, mint ata Fórumról.

i találkozó baráti t. Olyan eszmé- hány, az ország éget-érző értelmi- ezett. Ebben haj- t sorsáért érzett a célja pedig, folyamatok újra- árbeszéddel ser- gondolkodást; az

esszív
ellenzéki
udja, úgy terjedt ellenzéki meg- Ezért is furcsál- gy azon Pozsgay özponti szónok". Mit remélt tőle?

nyíltan vállalták a részvételt, akik eljöttek, sokan előadást is tartottak. Így Bihari Mihály politológus, Gombár Csaba szocio- lógus, Csúrka István, Fekete Gyula, Konrád György írók, Benda Kálmán, Szabad György törté- nésszek, Pomogáts Béla irodalom- történetész, Márton János agrár- közgazdász, a Népfront Országos Tanácsának alelnöke, István La- jos professzor, a népfront Vas megyei elnöke. De említhetem Levendel László orvosprofesszort, a népfront Családvédelmi Taná- csának társelnökét, Újhelyi Szi- lárdot, a Márciusi Front alapító tagját, Makovecz Imre építész, Lengyel László közgazdász, Kósa Ferenc, Kovács András filmren- dezőket. Összesen mintegy 150- 160 magyar értelmiségi volt ott, nagy többségükben felelősen gondolkodó, az előtételek fölé emelkedni tudó, cselekvésre kész, a katasztrófát elhárítani kívánó magyar állampolgár. Közülük né- melyek nézetével mindenben nem lehet, bizonyos pontokon pedig ki- fejezetten nem szabad egyetérte- ni, de a szándékukkal és a törek- vésükkel mindenképpen, mert az ilyen párbeszédre véleményem szerint is szükség van.

Választóvonal: ki akar jót

— Tehát igaz a hír, hogy hiányzott az úgynevezett „ke- mény mag”, a másként gondol- kodók legradikálisabb csoportja. Mondható ez a népiesek össze- jövetelének? S igaz, hogy ki is pattant a meghívások, pontosab- ban az urbánusok távolléte miatt némi vita? Érezhető volt ilyes- féle szembenállás? És egyálta- lán, mint politológus, létezőnek tartja ezt a terhes örökséget a mai magyar értelmiség soraiban?

— Az ellenzéknek ez a száf- nya valóban nem volt jelen. De ez nem is a lakiteleki találkozó- nak a problémája, annál sokkal összetettebb kérdése ez korunk magyar valóságának. Nevezetesen az, hogy a szocializmusban is lé- tező ellenzéknek hol jelöljük ki a helyét a társadalmi mozgástér- ben. Hiszen az általuk felvetett elgondolásokra úgy hiszem lehet politikai választ is adni, egyné- mely javaslatukat megfontolni, és akkor ebben a politikai vá- laszskörben el is lehet helyezni őket. Kétségtelen, hogy zavarok vannak ekörül, Lakiteleken is szóba került a szerepük; néme- lyek részéről egyenesen az a vé- lemény hangzott el, hogy ez a lakiteleki találkozó egy népi összefolytatás volt, amely fölele- veltette a már-már feledésbe me- rülő népi-urbánus vitát. De azt hiszem, hogy ez a megjegyzés félreértéseken alapult. Csak rá kell nézni a jelenléti ívre és a felszólalók névsorára. Ma a ma- gyar progressziónak szerintem olyan mozgástérre van szüksége, ahol nem ezzel az átkos örökség- gel bajlódunk, hanem azzal a kérdéssel, hogy ki akar jót ennek a nemzetnek. Ki akarja hozzá- juttatni a felemelkedéshez, s ilyen szempontból a választóvo-

mokrácia, a politikai intéz- ményrendszer elégtelensége, a közerkölcs súlyosbodó gondjai, a kulturális élet, a közoktatás aggasztó tünetei, megmaradá- sunk gondjai kaptak hangot az eszmecsere során. A magyar- ság esélyeit kutató jelenlevők és felszólalók a józanság és megfontoltság jegyében igye- keztek mérlegelni a kilábalás és a kikerülhetetlen megújho- dás, az igazán hatékony refor- mok módozatait.

Az ország és a magyarság sorsáért érzett felelősségtől át- hatva, az egybegyűlték szüksé- gesnek és időszerűnek érzik olyan keretek létrehozását, amelyek arra szolgálnak, hogy a társadalom tagjai valódi partnerként vehessenek részt a közmegegyezés kialakulásában. Viták után a résztvevők egyet- értettek abban, hogy egy ilyen közmegegyezés csak vala- mennyi progresszív társadalmi erő összefogásával teremthető meg. Az a véleményük, hogy csak társadalmi részvétellel le- het megoldani a válságot, még- pedig mind a társadalom, mind az ország politikai vezetőinek részvételével. A politikai és társadalmi szervezetek jelenle- gi rendszerében nincs biztosít- va az önálló és független néze- tek kifejtése. Ezért javasolják egy magyar demokrata fórum létrehozását, amely a folyama- tos és nyilvános párbeszéd színtere lehetne. Egy ilyen fó- rum alkalmas lenne súlyos gondjaink megvitatására, egy- egy témakör elemzésére, alter- natív megoldási javaslatok el- készítésére. Ezt a fórumot a résztvevők nyitottan képze- lik, egyszerre demokratikus és nemzeti szelleműnek. Munká- jában különböző világnézetű és pártállású emberek együttmü- ködéskére számítanak. Fontos- nak tartanák, hogy ezeknek az eszmecseréknek és elemzések- nek az anyagát megismerhesse az ország közvéleménye. Ezért szükségesnek érzik alkotmá- nyos keretek között működő, független sajtóorgánumok lét- rehozását.

Hiszük, hogy a megújodás erőinek széles körű összefoga- sával kijuthatunk a válságból.”

Újragondolva a szocializmust

— Súlyos mondatok, kemény megállapítások. De őszintén szól- va a sok szóbeszéd után én más- ra, kifejezetten ellenséges záró- nyilatkozatra számítottam. Ön mennyiben vállalja ezt? S mivel vitatkozik?

— En különösen azt a kijelen- tést tartom vitathatónak, amely azt mondja, hogy nemzetiünknek